

Giải pháp quản lý thiết bị dạy học tại các trường trung học cơ sở ở tỉnh Thanh Hóa theo chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Tào Ngọc Biên*

*ThS, Giảng viên Trường Đại học VH, TT & DL Thanh Hóa

Received: 10/7/2024; Accepted: 16/7/2024; Published: 2/8/2024

Abstract: Teaching equipment serves as a crucial medium and material condition for innovating current teaching methods in schools. It directly enables students to mobilize their cognitive abilities, approach practical situations, enhance self-learning capabilities, and develop study and practical skills. Moreover, it is an essential tool that helps teachers effectively convey the knowledge of lessons and subjects to students in the most dynamic and engaging manner, fostering creativity and the generation of new values that align with contemporary development trends. Improving the management of teaching equipment in secondary schools in Thanh Hoa province plays a vital role in maximizing the value of teaching equipment in schools.

Keywords: Teaching equipment, teaching aids, teaching technology

1. Đặt vấn đề

Sau 10 năm thực hiện Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo của Bộ trưởng Giáo dục và Đào tạo, các Trường Trung học cơ sở (THCS) trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa đã có những bước đổi mới mang tính đột phá trong lĩnh vực giáo dục. Những năm qua, các nhà trường đã thực hiện nhiều cải tiến mới trong đó có đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực học sinh. Do đó, Thiết bị dạy học đã đóng góp một phần rất quan trọng, hỗ trợ tích cực cho quá trình dạy và học, là yếu tố giúp người học tự khai thác và tiếp nhận tri thức một cách trực quan sinh động dưới sự hướng dẫn của người dạy một cách tích cực, kết hợp được giữa lý thuyết và thực hành. Nhận thức rõ tầm quan trọng của thiết bị dạy học (TBDH) là một trong những phương tiện quan trọng trong đổi mới phương pháp dạy học, giúp cho giáo viên và học sinh thực hiện có hiệu quả mục tiêu, yêu cầu của bài học. TBDH cũng tạo điều kiện trực tiếp cho học sinh phát huy tính tích cực chủ động, sáng tạo trong tiếp thu kiến thức, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện trong nhà trường.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Những yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả quản lý và sử dụng thiết bị dạy học tại các Trường Trung học cơ sở trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa

*Các yếu tố khách quan

Chất lượng hệ thống thiết bị và đồ dùng dạy học hiện là một trong những áp lực tương đối lớn đối với

các nhà trường. Trong khi yêu cầu đổi mới giáo dục ngày càng cao, nếu không có sự đổi mới đồng bộ, bảo đảm tính hiệu quả của thiết bị và đồ dùng dạy học thì dù nhà trường và giáo viên có nỗ lực đến đâu cũng khó có thể đạt được các mục tiêu như mong muốn. Các nhà trường mong muốn được tạo cơ chế mở, không bị áp đặt trong việc đầu tư, mua sắm, bổ sung thiết bị theo nhu cầu. Theo đó, các nhà trường sẽ tự chịu trách nhiệm về việc liên kết, phối hợp, lựa chọn mua sắm thiết bị, tự quản lý và khai thác, sử dụng thiết bị đúng mục đích. Có như vậy mới khắc phục được tình trạng của hệ thống thiết bị trường học hiện nay.

- Hầu hết các thiết bị, nhất là thiết bị điện tử phục vụ công tác dạy và học trong nhà trường chỉ phát huy công năng tốt nhất ở 2 năm đầu sau khi được đầu tư mua sắm và sẽ xuống cấp, hỏng hóc rất nhanh. Theo khảo sát, tại các Trường THCS, với thực trạng của hệ thống thiết bị như hiện nay mới chỉ có khoảng 70% học sinh được học tiếng Anh tại phòng học tiếng, từ năm học 2020-2021 đến nay mới có toàn bộ học sinh lớp 6 và lớp chọn Toán các khối 7, 8, 9 được học tại phòng học Tin học. Trong khi đó, năm học 2020-2021, môn Tin học trở thành một môn học bắt buộc và theo kế hoạch các nhà trường sẽ phấn đấu để 100% học sinh các khối lớp được học tiếng Anh tại phòng học tiếng thì yêu cầu nâng cao chất lượng trang thiết bị là vô cùng cấp thiết.

- Tình trạng thiết bị và đồ dùng dạy học tại các trường học còn thiếu, không đồng bộ hiện đang xảy

ra khá phổ biến tại các trường học. Nhiều cán bộ quản lý đã khẳng định, trang thiết bị dạy và học của phần lớn các môn học chỉ đáp ứng được không quá 50% nhu cầu thực tế.

- Cùng với đó, hiện các nhà trường còn bị ràng buộc, phụ thuộc rất nhiều vào cơ chế mua sắm tập trung. Việc phải chờ vào các đợt mua sắm tập trung sẽ ảnh hưởng nhiều đến việc đảm bảo cơ sở vật chất, thiết bị dạy học cho giáo viên và học sinh trong các nhà trường. Bên cạnh đó, do các máy tính có cấu hình thấp, đường truyền chậm, một số cuộc thi giải Toán, tiếng Anh qua mạng khi các nhà trường tham gia đã gặp không ít khó khăn.

Việc sửa chữa bị phụ thuộc và phải đưa về đơn vị cung cấp thiết bị thực hiện nhưng mất rất nhiều thời gian, thậm chí bị trả lại do đã hết hạn bảo hành. Các nhà trường đã chủ động mang các thiết bị hỏng đi sửa chữa nhưng không thể khắc phục được vì mức độ hỏng nặng và không có đồ thay thế. Bên cạnh đó cơ chế thanh toán cho vấn đề bảo hành cũng gặp nhiều khó khăn.

*Các yếu tố chủ quan

Năng lực và nhận thức học sinh về vai trò của hệ thống thiết bị dạy học cũng là những yếu tố chủ quan ảnh hưởng đến chất lượng sử dụng hệ thống các TBHD ở nhà trường. Việc xem nhẹ vai trò của các TBDH nên nhiều học sinh không quan sát kỹ, còn lúng túng trong sử dụng và không có ý thức trong bảo quản khi sử dụng làm cho các thiết bị nhanh hỏng, đặc biệt là các loại tranh, biểu đồ, mô hình...

Trình độ của giáo viên cũng là yếu tố chủ quan ảnh hưởng đến chất lượng sử dụng và quản lý của TBDH. Nhiều giáo viên do trình độ chuyên môn còn hạn chế trong việc sử dụng, lựa chọn phương pháp giảng dạy truyền thống, nhiều tiết còn dạy chay hoặc có thể sử dụng nhưng không biết vận dụng vào bài giảng, truyền tải đầy đủ kiến thức mà TBDH có thể hỗ trợ cho môn học, tiết học.

Lãnh đạo các nhà trường cũng rất trăn trở với việc làm gì, làm thế nào để khắc phục được những bất cập này. Thế nhưng do điều kiện kinh phí chi thường xuyên và nguồn thu xã hội hóa trong nhà trường gặp nhiều khó khăn nên việc mua sắm bổ sung, thay thế mới cũng chỉ như muối bỏ bể. Một số TBDH ở trường thiếu, hoặc bị hư hỏng xuống cấp nhưng do điều kiện nhiều gia đình học sinh ở các địa bàn còn nhiều khó khăn về kinh tế, điều kiện sống nên việc huy động xã hội hóa cho mua sắm, bổ sung, thay thế thiết bị và đồ dùng dạy học gần như không thực hiện được. Năng lực quản lý, định hướng của nhà trường: Đây là một

trong những yếu tố mang quyết định then chốt của công tác này. Nó ảnh hưởng nghiêm trọng trong cách quản lý và sử dụng hệ thống TBDH. Nhà trường xem nhẹ, không định hướng cho giáo viên, học sinh sử dụng TBHD trong các môn học; không quyết tâm định hướng và quan tâm thì chắc chắn công tác này sẽ không bao giờ mang lại hiệu quả và tính khả thi triển khai của công tác quản lý và sử dụng TBDH ở các trường học nói chung.

2.2. Một số giải pháp nâng cao công tác quản lý thiết bị dạy học tại các trường Trung học cơ sở trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa.

2.2.1. Nâng cao năng lực chuyên môn cán bộ thiết bị trường học

Đề công tác quản lý và sử dụng TBDH ở các trường THCS đạt hiệu quả cao thì ngoài việc tăng cường rà soát, ban hành, áp dụng các văn bản quy phạm kịp thời, phổ biến nhanh chóng những quy định của pháp luật đến giáo viên, học sinh thì cũng cần thu hút sự tham gia tích cực của toàn xã hội để cùng nhau thực hiện thắng lợi mục tiêu giáo dục hiện nay.

2.2.2. Tăng cường cơ sở vật chất, trang thiết bị, phòng thiết bị

TBDH là công cụ hữu ích và quan trọng trong việc đổi mới phương pháp dạy học của Ngành giáo dục hiện nay. Tuy nhiên do những bất cập trong cung – cầu và chất lượng của các trang thiết bị nên việc tăng cường cơ sở vật chất, trang thiết bị phòng thiết bị trong các cơ sở giáo dục là vô cùng quan trọng. Cơ sở vật chất, thiết bị dạy học là điều kiện quan trọng góp phần bảo đảm chất lượng dạy học của nhà trường. Bên cạnh các điều kiện bảo đảm khác như đội ngũ giáo viên, chương trình học tập, đòi hỏi phải có những điều kiện vật chất, cơ sở hạ tầng cần thiết, thích hợp cho từng loại hình GD&ĐT ở các cấp học, bậc học, lớp học và từng môn học

2.2.3. Công tác bổ sung thiết bị dạy học

Để thực hiện có hiệu quả công tác bổ sung thiết bị dạy học, các trường THCS cần phải thực hiện tốt việc xây dựng quy hoạch, kế hoạch, dự án đầu tư mua sắm, bổ sung, sửa chữa.... Tuy nhiên, mọi hoạt động cần có sự phối hợp nhịp nhàng, hiệu quả giữa các đơn vị, tránh thông tin không thống nhất giữa các bộ phận, đơn vị trong thực hiện nhiệm vụ. Việc kiểm tra, đánh giá, quản lý, sử dụng các thiết bị dạy học được Sở GD&ĐT lồng ghép trong công tác thanh tra, kiểm tra cơ sở vật chất trường lớp vào dịp đầu và cuối năm học. Duy trì việc rà soát thực trạng cơ sở vật chất, thiết bị dạy học hiện có để lập kế hoạch chi tiết bổ sung thiết bị dạy học vào đầu năm học mới hàng năm,

hoặc giữa các học kỳ của năm học. Công tác bổ sung TBDH cần thiết và đồng bộ nhằm đáp ứng yêu cầu tối thiểu phục vụ dạy và học theo chương trình hiện hành.

2.2.4. Tổ chức lưu trữ, sắp xếp bảo quản các loại thiết bị dạy học

Ngày nay TBDH là đối tượng nhận được nhiều sự quan tâm của các cấp, các ngành, các đoàn thể, giáo viên và học sinh ở các trường THCS. Việc nghiên cứu Tổ chức lưu trữ, sắp xếp bảo quản các loại thiết bị dạy học hầu như mới chỉ đưa ra các thông tin sơ bộ, chưa đáp ứng được yêu cầu về tiêu chuẩn hóa thông tin TBDH, đặc biệt là các thông tin miêu tả TBDH từ vật liệu, số gian, kiểu, kích thước, kết cấu, niên đại, đặc trưng chất liệu, giá trị nổi bật... Do đó cần đẩy mạnh hoạt động Tổ chức lưu trữ, sắp xếp bảo quản các loại TBDH, đào tạo bồi dưỡng đội ngũ cán bộ chuyên môn phụ trách TB là cần thiết và cần được quan tâm hơn trong thời gian tới. Góp phần thiết thực vào việc nâng cao chất lượng tổ chức quản lý và sử dụng TBDH. Các giải pháp cần tập trung tổ chức nghiên cứu xây dựng chiến lược phát triển khoa học và công nghệ trong khâu lưu trữ, sắp xếp bảo quản các loại TBDH mang tính khoa học, quy cách và chuẩn đáp ứng đúng tiêu chuẩn của Luật giáo dục và quy định thiết bị dạy học hiện nay đã ban hành và hướng dẫn.

2.2.5. Ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý hệ thống TBDH

Đổi mới phương pháp giảng dạy bằng cách sử dụng những ứng dụng Công nghệ thông tin hiện nay, đặc biệt là các cơ giáo dục phổ thông là một trong những yêu cầu quan trọng xuất phát từ đặc thù chuyên môn, cũng như những yêu cầu của thời đại. Bởi vậy ứng dụng Công nghệ thông tin trong tổ chức và quản lý sử dụng TBDH tại các trường trung học cơ sở sẽ góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập của các nhà trường đáp ứng chiến lược đào tạo xây dựng và bồi dưỡng học sinh của địa phương và nhà trường trong giai đoạn hiện nay. Các kỹ năng sử dụng công nghệ để lưu trữ, bảo quản, lập danh mục quản lý hệ thống TBDH sẽ giúp người sử dụng và quản lý được thuận lợi, dễ và thuận tiện trong các thống kê để báo cáo, phân loại, sắp xếp khoa học và hợp lý. Ứng dụng công nghệ thông tin để chuyển đổi số hệ thống TBDH ở các trường THCS đang được nhà trường, các phòng giáo dục và đào tạo cũng như Sở giáo dục và đào tạo định hướng xây dựng trong thời gian tới.

2.2.6. Đào tạo hướng dẫn người sử dụng hệ thống TBDH

Hoạt động quản lý TBDH bằng các bước thủ công

như kiểm tra thường xuyên, ghi chép sổ sách không còn hiệu quả rất dễ nhầm lẫn, sai sót. Quản lý TBDH đòi hỏi sự chính xác, khoa học. Nếu ta không kiểm soát được tối đa hệ thống cơ sở thiết bị trường học sẽ gây ra rất nhiều mất mát, tổn kém, lãng phí thời gian. Bởi vậy việc đào tạo hướng dẫn người sử dụng là rất quan trọng. TBDH có vai trò quan trọng trong sự phát triển của trường học. Nó góp một phần không nhỏ vào việc xây dựng hình ảnh cho trường. Đảm bảo thiết bị được bảo quản tối đa, bạn cũng sẽ tiết kiệm được rất nhiều ngân sách của nhà trường cho việc đầu tư mua sắm, sửa chữa, bổ sung. Vì vậy các trường THCS cần nhận thức việc hướng dẫn người sử dụng thiết bị rất quan trọng trong quản lý TBDH, giúp quản lý một cách tổng quát, đảm bảo tính chính xác trong quá trình quản lý, giúp cho việc quản lý trở nên dễ dàng và khoa học hơn.

3. Kết luận

Công tác quản lý thiết bị dạy học đóng vai trò to lớn trong việc nâng cao chất lượng, hiệu quả khai thác thiết bị dạy học ở mỗi nhà trường. Bởi vì, nó giúp các nhà quản lý có cái nhìn tổng quan về trình độ, tốc độ phát triển của thiết bị dạy học và tác động của nó đối với công nghệ dạy học trong nhà trường, huyện và tỉnh. Đánh giá thực trạng thiết bị dạy học, quá trình đầu tư trang bị, bảo quản và chất lượng sử dụng, khai thác thiết bị dạy học tại các trường trung học cơ sở trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa từ đó hoạch định chiến lược phát triển thiết bị dạy học lâu dài là một việc làm hết sức cần thiết và nhiệm vụ cấp thiết đối với nhà quản lý trong giai đoạn hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2008), *Lắp đặt, sử dụng, bảo quản, bảo dưỡng các thiết bị dùng chung: Mô đun 2, Tài liệu bồi dưỡng nghiệp vụ nhân viên TBDH*, Hà Nội. Tài liệu điện tử, lưu tại Thư viện Nhà trường.

2. Nguyễn Sỹ Đức (2009), *Tài liệu bồi dưỡng nghiệp vụ cho viên chức làm công tác thiết bị dạy học ở cơ sở giáo dục phổ thông – Lắp đặt, sử dụng, bảo quản, bảo dưỡng các thiết bị dạy học ở trường THCS – Quyển 3*, NXB giáo dục Việt Nam.

3. Nguyễn Sỹ Đức (2009), *Tài liệu bồi dưỡng nghiệp vụ cho viên chức làm công tác thiết bị dạy học ở cơ sở giáo dục phổ thông – Lắp đặt, sử dụng, bảo quản, bảo dưỡng các thiết bị dạy học ở trường THPT – Quyển 4*, NXB giáo dục Việt Nam.

4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Thông tư 14/2020/TT-BGDĐT Quy định phòng học bộ môn của cơ sở giáo dục phổ thông ngày 26/5/2020*.